

VALDRES 1940 HØLJARAST

Høljarast bru 23. – 24. april 1940

Tyske avdelinger startet sin første framrykning mot Valdres fra Hønefoss gjennom Begnadalen søndag 14. april 1940. Målet var å rykke fram over Bagn og Dokka for å omgå de norske avdelingene i Brandbu - Jevnaker området. Dette lyktes ikke, og den 20. april trakk tyskerne seg tilbake fra Bagn, helt til Hønefoss. Den norske 4. Brigade, som hadde kommet over fjellet fra Voss, stod nå i Valdres med 4.500 soldater. Mandag 22. april vendte den tyske 163. Divisjon på ny sin oppmerksomhet mot Valdres. Denne gangen kom hovedstyrken over Dokka. Onsdag 24. april kom det til harde kamper ved Høljarast bru mellom bataljonen Daubert (III/IR 159) og bataljonen Sæter (II/IR 10).

Forsvaret ved Høljarast bru

Allerede fredag 19. april hadde 2. Bataljon av Infanteriregiment nr. 10, under ledelse av major Sæter kommet frem til Høljarast bru. Deler av bataljonen ble i stillinger ved brua de neste dagene, mens andre enheter deltok i kamphandlinger ved Fluberg, øst for Dokka. Mandag 22. april var hele bataljonen igjen samlet ved Høljarast. Brigadesjefens plan var at Sæters bataljon skulle stanse tyskerne, mens major Laudals skiløpobataljon skulle angripe østover når fienden stod opp mot brua.

Det tyske angrepet

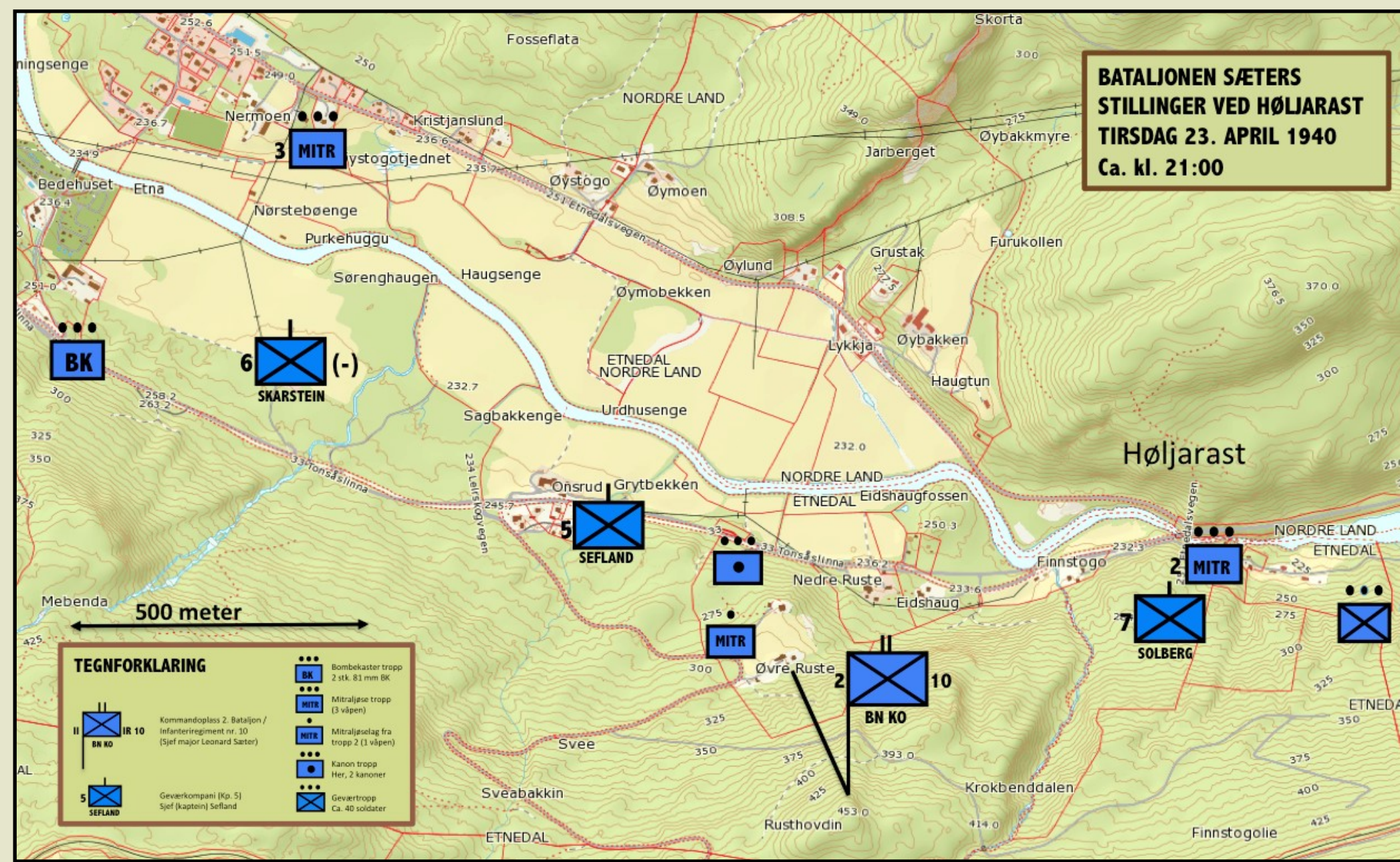
Utover ettermiddagen tirsdag 23. april ble det klart at tyske avdelinger var på vei vestover fra Dokka. Den fremre tyske bataljonen (major Henning Dauberts 3. bataljon / IR 159) støtte sammen med en fremskutt norsk tropp tidlig på ettermiddagen. Korporal Årseth fra 6. kompani falt i denne trefningen. Ved 21-tiden kom tyskerne fram til Høljarast. Brua ble sprengt kort etter. Det kom til heftig skyting, men etter noe tid stilnet det hele av. På norsk side ble avdelingene liggende i stilling utover natten. Spenningen var høy. Major Daubert brukte natten til å planlegge neste dags angrep. Avdelingene fikk hvile, samtidig som kontakten med nordmennene ble opprettholdt. Tidlig om morgenen, onsdag 24. april startet det tyske angrepet. De norske stillingene ved brua ble tatt under ild av bombekastere og artilleri. Deretter rykket tyskerne opp i høyden på nordsiden av veien (Høybakkhovda) med mitraljøser og lette bombekastere. Med ildstøtte fra Høybakkhovda, krysset et tysk geværkompani elveisen noe øst for brua og begynte framrykningen mot de norske stillingene. Framrykningen i tett skog og dyp snø tok tid. Den norske flankesikringen trakk seg ut, og terrenget lå derfor åpent for de fremrykkende tyskerne helt inn i de norske stillingene ved brua.

Det norske forsvaret bryter sammen

Kombinasjonen av ildgivning fra mitraljøser, bombekastere og artilleri, sammen med det tyske flankangrepet, førte til panikk i de norske stillingene ved brua. Sjefen for 7. kompani, kaptein Solberg, satte inn kompanistaben i et siste fortvilet forsøk på å holde igjen. Dette lyktes ikke. Soldat Johan Berge ble drept av en granatsplint. Major Sæter besluttet å sette inn 5. kompani for å ta stillingene ved brua tilbake, men det førte ikke til noe. Sjefene for 5. og 7. kompani ble noe senere tatt til fange. Tidlig på ettermiddagen flyktet mannskapene uorganisert bakover. Takket være den sprengte brua og heltedemig innsats fra den ene av de to kanonbetjeningene som støttet bataljonen, klarte ikke tyskerne å følge etter. Bataljonsstaben, med major Sæter i spissen, sikret uttrekningen av den siste kanonen.

Angrepet det aldri ble noe av

Etter ordre fra oberst Østbye skulle major Laudals skiløpobataljon angrepet tyskerne i nordre flanke og rygg denne morgenen. Styrken hadde vært helt fremme ved Øymoene natt til 24. april, men major Laudal besluttet å avlyse angrepet da han anså det for å være alt for risikabelt. En av troppsjefene skrev senere at major Laudal uttalte: "Hvis dere derimot vil at det skal gjøres noe, så skal vi (befalet) gjerne gå med på det. Slik går det jo ikke an å uttrykke seg for en offiser og han sank betydelig i vår aktelse. Resultatet var naturligvis at ingen sa noe og vi gikk tilbake."

Tyske soldater observerer mot de norske stillingene ved brua onsdag 24. april 1940. Den tyske bataljonsjefen, major Henning Daubert liggende på magen.

German soldiers observing towards the Norwegian positions by the bridge, Wednesday 24th April 1940. The German Battalion Commander, Major Henning Daubert, lying on his belly.

Tyske artillerister beskytter norske stillinger. Fotografiet er tatt noen dager før kampene ved Høljarast, men kunne like gjerne vært fra denne trefningen. Kanonene er norske.

German artillery firing on Norwegian positions. The photo was taken some days before the fighting at Høljarast, but could just as well have been from this incident. The guns are Norwegian.

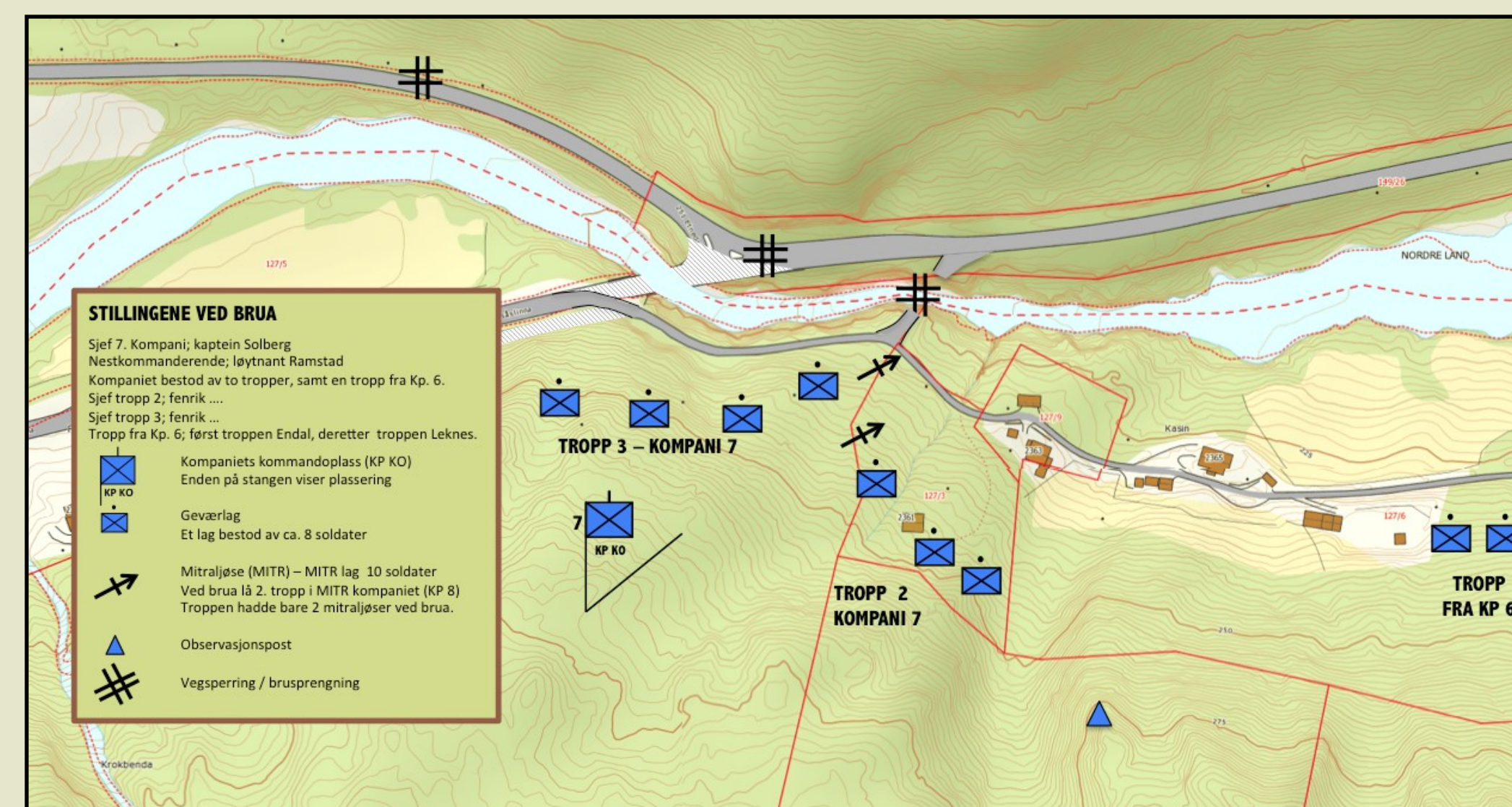
Tyske sanitetssoldater slapper av etter at kampene er over

German medical soldiers relaxing after the fighting has ended.

Tyske soldater samlet på nordsiden av brua etter kampene.

German soldiers gathered on the northern side of the bridge after the fighting.

Tekst og kart er utarbeidet av oberstløytnant og historiker Knut Werner-Hagen. Han baserer seg på 4. Brigades arkiv ved Forsvarsarkivet/ Riksarkivet i Oslo og tysk arkivmateriale ved militærarkivene i Freiburg, Tyskland. Bilder er stilt til disposisjon av Etnedal Historielag.

Høljarast Bridge, 23rd – 24th April, 1940

German units launched their first advance towards Valdres out of Hønefoss and through Begndalen on 14th April, 1940. Their objective was to advance through Bagn and Dokka in order to outflank the Norwegian units deployed in the Brandbu-Jevnaker area. The advance was unsuccessful, however, and on 20th April the Germans pulled back from Bagn and retreated all the way back to Hønefoss. The Norwegian 4th Brigade, having come over the mountains from Voss, was now positioned in Valdres with 4,500 troops. On Monday, 22nd April, the German 163rd Division once again turned their attention to Valdres. This time the main force advanced through Dokka. On Wednesday, 24th April, heavy fighting broke out at Høljarast Bridge between Daubert's German battalion (Gruppe III/IR 159) and Sæter's Norwegian battalion (II/IR10). The day ended with the Norwegians pulling back.

The defence at Høljarast Bridge

Already on Friday, 19th April, 2nd Battalion of Infantry Regiment No. 10, under the leadership of Major Sæter, arrived at Høljarast Bridge. While parts of the battalion remained in their positions at the bridge during the next few days, other units took part in skirmishes at Fluberg, east of Dokka. By Monday, 22nd April, the whole battalion was once again reunited at Høljarast. The brigade commander's plan was for Sæter's battalion to halt the Germans, while Major Laudal's ski battalion attacked to the east when the enemy had reached the bridge.

The German attack

During the afternoon of Tuesday, 23rd April, it became clear that German units were on their way west out of Dokka. The Germans' forward battalion (Major Henning Daubert's 3rd Battalion / IR 159) clashed with a forward Norwegian platoon early in the afternoon. Corporal Årseth from 6th Company fell in that skirmish. By 2100 hours the German advance had arrived at Høljarast. Soon afterwards the bridge was blown up. Heavy firing then ensued, but after a while it all subsided. On the Norwegian side the units remained in their positions throughout the night. Tension was high. Major Daubert made use of the night's lull to plan the next day's attack. While the units were able to get some rest, contact with the Norwegians was maintained. Early in the morning on Wednesday, 24th April, the Germans launched their attack. The Norwegian positions at the bridge were hit by a barrage of mortar and artillery fire. Thereafter the Germans advanced upwards onto the hill on the northern side of the road (Høybakkhovda) toting medium machine guns and mortars. With fire support from Høybakkhovda, a German rifle company was able to make it across the river ice a little to the east of the bridge and began to advance towards the Norwegian positions. It took some time for them to push forwards in the thick brush and deep snow of the forest. The Norwegian flank guard had pulled out, however, so the ground lay therefore open for the advancing Germans, all the way forward to the Norwegian positions at the bridge.

The Norwegian defence collapses

The combined effect of machinegun fire, mortar and artillery bombardment, together with a German flank attack, caused panic in the Norwegian positions at the bridge. In a desperate, last-ditch bid to hold the line, 7th Company Commander, Captain Solberg, deployed the company staff. This attempt failed, however. Private Johan Berge was killed by a shell fragment. Major Sæter then made the decision to throw in 5th Company to retake the bridge, but that didn't succeed either. The commanders of 5th and 7th Companies were somewhat later taken prisoner. Early in the afternoon the troops fled farther behind the lines in disarray. Thanks to the blowing up of the bridge and the heroic efforts of one of the two gun crews supporting the battalion, however, the Germans were unable to take up pursuit. The battalion staff, with Major Sæter in the lead, managed to secure the withdrawal of the last gun.

The attack that never came about

In accordance with the orders issued by Colonel Østbye, Major Laudal's ski battalion was to attack the Germans on their northern flank and from behind on that morning. The force had advanced all the way to Øymoene by the night of 24th April, but Major Laudal decided to cancel the attack since he deemed it to be far too risky. One of the platoon commanders wrote later that Major Laudal had said: "If you on the other hand want something to be done, we (officers) shall obligingly go along with it." It's a breach of protocol of course for an officer to express himself in such terms and so our respect for him sank considerably. The end result, naturally, was that no one said anything and we pulled back."